

י' ניסן, תשע"ד, 10.4.2014

גיליון מס' 404

פרשת אחרי מות

הקטורת ועבודת השם

מאת יצחק ליקסנברג, קיבוץ מירב

פרשתנו נפתחת בדיבור כפול של ה' אל משה: "וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהָרֹן בְּקִרְבָּתֶם לִפְנֵי ה' וַיִּמְתּוּ. וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אֶהָרֹן אַחִיד וְאֵל יִבְאָה בְּכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לְפָרְכֹת אֶל פְּנֵי הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל הָאֹרֹן וְלֹא יָמוּת פִּי בְעֵנָן אֲרָאָה עַל הַכְּפֹרֶת." (טז, א-ב). משה מצטווה לדבר אל אהרון וללמד אותו את סדר עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, עבודה שבמרכזה הקטרת הקטורת לפני ולפנים. אך התורה מדגישה שהדיבור אל משה נעשה אחרי מותם של נדב ואביהוא, ומכאן שיש קשר בין הדברים.

בפרשת שמיני מתארת התורה את המעשה: "וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהָרֹן נֹדֵב וְאַבִּיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עֲלֵיהֶן קֹטֶרֶת וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֲתֶם. וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה'" (י, א-ב). רש"י מביא את מחלוקת חז"ל ביחס לסיבת מותם של בני אהרון ולשורש חטאם: "רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרון אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. רבי ישמעאל אומר שתויי יין נכנסו למקדש". ר' ישמעאל סומך את דבריו על סמיכות הפרשיות, שכן מיד לאחר סיפור מותם של הבנים מצטווה אהרון שלא לבוא אל אוהל מועד לעבודתו כשהוא שתוי, והתורה אף מזהירה שם "וְלֹא תִמְתּוּ". הגמרא בעירובין (סג ע"א) מסבירה את שיטתו של ר' אליעזר שנהגו שלא כהוגן כשאמרו "אף על פי שהאש יורדת מן השמים - מצוה להביא מן ההדיוט". כלומר, לא סמכו על האש שיורדת מן השמים, והביאו אש משלהם.

אנו פוגשים את הקטורת בתורה בשני מקומות נוספים. בפרשת קורח (במדבר טז) מקטירים מאתים וחמישים אנשי קורח קטורת בפתח אוהל מועד כמבחן אל מול משה ואהרון. גם שם יוצאת אש ואוכלת את מקריבי הקטורת. הפעם השניה היא (במדבר יז), כשפורצת מגיפה בעם מיד אחרי אירועי עדת קורח. שם אהרון ממהר ומקטיר קטורת ועומד בין החיים ובין המתים ובכך עוצר את המגיפה. כלומר, אותה קטורת יכולה להמית ויכולה להחיות. כאשר הקטורת מוקרבת בדבר ה' היא מביאה ברכה וחיים, אך כאשר היא בגדר של אש זרה, כשלא ציוו עליה, היא גורם למיתה. וכראייה נוספת - מיד אחרי מות בניו, בניגוד לאש הזרה שלא ציווה אותם, אהרון מצטווה לבוא אל הקודש רק בתנאי שיביא קטורת.

לכאורה צדקו נדב ואביהוא במחשבתם, היות והכהנים אכן נדרשים להביא למזבח אש "משלהם". בפרשת ויקרא נאמר: "וַיִּתְּנוּ בְנֵי אֶהָרֹן הַלֵּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ" (א, ז) ומסביר שם רש"י: "ונתנו אש - אף על פי שהאש יורדת מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט". אם כן, מדוע נענשו בני אהרון כשהקטירו והביאו מן ההדיוט? ניתן לומר שכל מעשה הקרבנות עניינו ביטול האדם מול הבורא והקרבת בעל החיים כמשל להקרבת האדם את עצמו לה'. נדב ואביהוא היו גדולים וקדושים, עד כדי כך שמשה אומר לאהרון "הוא אֲשֶׁר דַּבֵּר ה' לְאָמֹר בְּקִרְבֵּי

אָקֶדֶשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכְבֵּד" ומסביר רש"י "עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך". בחסידות מדייקים בלשון התורה ואומרים שמתו "בְּקִרְבָּתְךָ לְפָנַי ה'", כלומר רצו כל כך להידבק בשכינה עד שבמעשה הקטרת הקטורת בעצם הקריבו את נפשם לפני ה'.

אלא שעל האדם לדעת שהדבקות בבורא מושגת רק על פי דבר ה'. המצוות – מטרתן לקרב את האדם אל קונו ולהביאו אל האמונה, הטהרה והקדושה. אין ביכולתו של האדם לברור לו באופן עצמאי את דרכו אל הקודש. נדב ואביהוא הקטירו קטורת והביאו אש שלא ציווה אותם. גם אם המניע למעשה היה מתוך שאיפת קודש, הרי שפעלו בניגוד לרצון ה'. אם נדקדק במעשיהם נמצא סמליות בדברים. הם לא סמכו על האש שתורד מן השמים, לא סמכו על השראת השכינה שתורד כשישראל יעשו ביום השמיני בדיוק את מה שציווה אותם ה'. במקום זה, הם מבקשים להתקרב אל ה', להקריב עצמם לפניו, אבל בדרך משלהם. הם מביאים אש מן ההדיוט, אש משלהם שהיא בעצם אש זרה.

השבת היא "שבת הגדול" ואנו נצבים ממש לפני חג הפסח. בימים אלה של חרות אנחנו לומדים שהגאולה האמיתית לא מושגת רק בשחרור הפיזי שביציאה מעבדות מצרים. החרות האמיתית היא בקירבת ה', רק עבד ה' לבדו הוא בן חורין. אך האדם יכול להידבק בה' באמת רק כשהולך בדרכיו ודבק במצוותיו. עבודת ה' ב"סגנון חופשי", על-פי מיטב שכלו והבנתו של האדם, גם אם באה מתוך מניעים דתיים עמוקים, עלולה להיחשב כהקטרת אש זרה.

בסיומה של ההפטרה נקרא השבת את דברי הנביא האחרון – מלאכי: "הֲנָה אֲנֹכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא". בפסוק הקודם לו אומר הנביא: "זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחָרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים". ויהי רצון שבזכות זה נזכה בקרוב להמשך דבריו: "וְהָשִׁיב לָב אָבוֹת עַל בְּנֵים וְלָב בְּנֵים עַל אָבוֹתָם". במהרה בימינו. אמן.

יצחק ליקסנברג, חבר קיבוץ מירב, נשוי לרחל ואב לשמונה.
מחנך ומורה בבית ספר שק"ד בשדה אליהו.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org